

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

هدف اروپا از فشار بر ایران چیست؟

سه قدرت اروپایی در نامه‌ای به شورای امنیت سازمان ملل متحد جزئیات نقض توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ توسط ایران را شرح داده‌اند. دیپلمات‌ها روز پنجشنبه گفتند که هدف این سه کشور تحت فشار قرار دادن تهران برای حل دیپلماتیک موضوع هسته‌ای و اجتناب از اعمال مجدد تحریم‌های سازمان ملل است. در نامه بریتانیا، فرانسه و آلمان به صراحت تهدیدی به «بازگشت» تحریم‌های سازمان ملل نشده است، اما خاطر نشان شده که قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل که توافق هسته‌ای را تضمین می‌کند در ۱۸ اکتبر ۲۰۲۵ منقضی می‌شود. ایران در نامه خود مواضع اروپا را رد کرده و انگشت اتهام را به سمت آمریکا دراز کرده است. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا در سال ۲۰۱۸ توافق هسته‌ای را زیر پا گذاشت و تحریم‌های اقتصادی ایالات متحده را مجدداً علیه ایران اعمال کرد. تلاش بریتانیا، فرانسه و آلمان که به‌طور غیررسمی به عنوان E۳ شناخته می‌شوند، برای افزایش فشار بر ایران، در این هفته در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز قابل مشاهده بود. این سه کشور با موفقیت قطعنامه‌ای را در انتقاد از ایران، به‌رغم ملاحظات ایالات متحده، به اجرا گذاشتند. نامه E۳ که تاریخ آن ۳ ژوئن بود، به گزارش ماه گذشته آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای اشاره دارد که پیشرفت‌های هسته‌ای ایران را نقض توافق سال ۲۰۱۵، از جمله افزایش ذخایر و نرخ‌های تولید اورانیوم غنی شده بالا، عنوان می‌کند. توافق هسته‌ای که با E۳، چین، روسیه و ایالات متحده منعقد شد، توانایی ایران را برای غنی‌سازی اورانیوم محدود کرد و در نتیجه فرآیندی که می‌تواند مواد شکافت‌پذیر را برای سلاح‌های هسته‌ای تولید کند نیز محدود شد. در مقابل، آمریکا، سازمان ملل و اتحادیه اروپا تحریم‌های ایران را کاهش دادند. تنش‌ها با ایران از زمانی که گروه شبه‌نظامی حماس که مورد حمایت ایران است، در ۷ اکتبر به جنوب اسرائیل حمله کرد، و دیگر گروه‌های شبه‌نظامی مورد حمایت ایران نیز به اهداف ایالات متحده، اسرائیل و دیگر کشورهای غربی حمله کردند و تهران برنامه هسته‌ای خود را تسریع بخشید و در عین حال توانایی آژانس در نظارت بر برنامه هسته‌ای خود را محدود کرد. در نامه E۳ که به رویت روتترز رسیده است، با اشاره به توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ که رسماً برنامه جامع اقدام مشترک نامیده می‌شود، آمده است: تشدید تنش هسته‌ای ایران، برجام را توخالی کرده و ارزش عدم اشاعه آن را کاهش داده است. سفیر ایران در سازمان ملل در نامه‌ای در تاریخ ۵ ژوئن که روتترز آن را مشاهده کرده، گفت: «تصمیم ایران برای اتخاذ اقدامات اصلاحی کاملاً مطابق با حق ذاتی خود و در واکنش به خروج غیرقانونی و یکجانبه ایالات متحده از برجام بوده است.» دیپلمات‌های غربی و دیگر منابع آشنا با نامه E۳ گفتند که هدف از نوشتن این نامه تلاش برای افزایش فشار بر ایران در شورای امنیت سازمان ملل و خرید زمان برای یک راه‌حل دیپلماتیک قبل از انقضای بند مکانیزم ماشه در سال آینده، برای اعمال مجدد تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران است. یک منبع آگاه به این نامه گفت که هدف این است که «مانع پیشرفت‌های هسته‌ای ایران که غیرقابل قبول شده و در حال بدتر شدن است شویم و فشار بر ایران را در چارچوب شورای امنیت سازمان ملل افزایش دهیم.» آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل متحد، دو بار در سال - به طور سنتی در ژوئن و دسامبر - در مورد اجرای قطعنامه ۲۰۱۵، به شورای امنیت گزارش می‌دهد. شورای امنیت قرار است در ۲۴ ژوئن گزارش بعدی او را بررسی کند. دریل کیمبال، مدیر اجرایی انجمن غیرانتفاعی کنترل تسلیحات، می‌گوید که این نامه ممکن است راهی برای ایجاد زمینه برای «بازگشت فوری» تحریم‌های سازمان ملل باشد. هر چند او تأکید کرد که راه‌حل دیپلماتیک هنوز امکان‌پذیر است. ارجاع E۳ به تاریخ اکتبر سال ۲۰۲۵، یعنی زمانی که گزینه استنپیک و بازگرداندن تحریم‌های سازمان ملل منقضی می‌شود، و ارتباط این کشورها با شورای امنیت نشان می‌دهد که آن‌ها صرفاً در تلاش هستند تا مبنای قانونی را برای لغو احتمالی تحریم‌های ایران در مرحله بعد ایجاد کنند. «اومی‌گوید: «با این حال، چنین گزینه‌ای، به‌ویژه در پی خروج آمریکا از برجام، احتمالاً ایران را به سمت همکاری سوق نمی‌دهد، بلکه باعث تشدید تنش می‌شود و حتی شاید ایران تشویق شود که در معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای خارج شود.»

عکس: Gettyimages

دیپلمات
های
ایران

عرفات رهبر سازمان آزادیبخش فلسطین که با تعدادی از انقلابیون ایرانی از جمله ابراهیم یزدی ارتباط داشت، بدون اطلاع قبلی وارد تهران شد و استقبال تاریخی از او صورت گرفت. یاسر عرفات پس از ورود در فرودگاه مهرآباد مورد استقبال ابراهیم یزدی و حجت‌الاسلام احمد خمینی، فرزند رهبر انقلاب قرار گرفت و در گفت‌وگو با خبرنگاران گفت: «ایران و امام خمینی (ره) نشان دادند که امت ما (مسلمانان) هیچ‌گاه سر فرود نخواهد آورد. ایرانیان، حصار را که بر اطراف برادران فلسطینی بود شکستند و این انقلاب بزرگ شما ضامن پیروزی ماست.»

یاسر عرفات سپس عازم اقامتگاه امام خمینی شده و با بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران دیدار کرد. هم‌زمان با حضور هیئت فلسطینی و یاسر عرفات در تهران، تابلوی «سفارت فلسطین» بر بالای ساختمان سفارت سابق اسرائیل نصب شد و در تاریخ ۳۰ بهمن ماه همان سال نیز یاسر عرفات به همراه حجت‌الاسلام حاج‌سیداحمد خمینی و دکتر ابراهیم یزدی (معاون وقت نخست‌وزیر در امور انقلاب) در محل سفارت سابق اسرائیل حضور یافته و سفارت افتتاح شد. عرفات در محل جدید سفارت فلسطین در تهران در سخنانی گفت: «ما آمده‌ایم تا دفتر سازمان آزادی‌بخش فلسطین را به جای سفارت اسرائیل تأسیس کنیم، این موضوع به دستور حضرت آیت‌الله خمینی است. امروز در ایران و فردا در فلسطین، همه با هم، سرزمین فلسطین را آزاد خواهیم کرد. من در این لحظات حساس، به‌نام انقلابیون و مبارزین فلسطین با شما و در کنار شما، تعهد می‌کنم که تحت رهبری امام بزرگ - امام خمینی - همه با هم سرزمین فلسطین را آزاد کنیم». در تمامی مراحل حضور یاسر عرفات در ایران، یزدی همراه او بود و این موضوع در اسناد آمریکایی نیز بازتاب زیادی داشته است. سفارت آمریکا در بررسی دلایل انتصاب دکتر یزدی به وزارت خارجه ارتباط با گروه‌های فلسطینی را یکی از دلایل این انتخاب معرفی می‌کند. در بررسی‌های سفارت آمده است: «اعلام بازگان در روز ۲۴ آوریل [۴ اردیبهشت] درباره اینکه یزدی وزیر امور خارجه خواهد شد سوال جالبی را برمی‌انگیزد: آیا او ارتقای درجه یافته یا اینکه به پلکانی بالاتر پرتاب شده است؟... حاکی از آن است که نقش یزدی به عنوان کسی که سازمان آزادی‌بخش فلسطین را به ایران آورد، برای بازگان مشکلاتی ایجاد می‌کند و ارتقاء او به درجه وزارت امور خارجه بهترین راهی تلقی می‌شود که به یزدی صلاحیت کافی داده شود تا کارهای مربوط به سازمان آزادی‌بخش فلسطین را اداره کند و در عین حال او را از دفتر نخست‌وزیر دور سازد... نقش یزدی در ارتباط با سازمان آزادی‌بخش فلسطین اعم از این که خوب باشد یا بد، با انتصاب او به وزیر امور خارجه ارتباط دارد.»

ساف‌پس از وزیر شدن ابراهیم یزدی روابط خود را با ایران گسترش داد و ۲۰ مهرماه ۱۳۵۸ هیئت چهارنفره ساف به سرپرستی خلیل وزیر (معروف به ابوچوهاد) وارد تهران شد تا در مورد همکاری صمیمانه‌تر و متمرکزتر میان ایران و وساف تبادل نظر نماید. این هیئت با وزیر خارجه یزدی در فرودگاه ملاقات کرد و بنا به گزارش قرار است در طول این سفر با خمینی، یزدی و چمران وزیر دفاع ملاقات‌هایی داشته باشد. این روابط تا زمان آغاز جنگ تحمیلی علیه ایران ادامه داشت اما پس از آن ساف به صدام حسین نزدیک شده و از او حمایت کرد.

▼ وزارت امور خارجه و قطع رابطه با مصر

با تشکیل دولت موقت، کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی که در پاریس به دیدار امام خمینی رفته و دست کشیدن جبهه ملی از نظام مشروطه و همراهی با انقلاب را اعلام کرده بود، به‌عنوان وزیر امور خارجه معرفی شد. با این حال از همان ابتدای تشکیل دولت اختلافات میان سنجابی و بازگان خود را نشان داد و طرف مدت کوتاهی به استعفای سنجابی منجر شد. استعفای نخست سنجابی به درخواست امام خمینی و بواسطت هاشمی‌فسنجانی منتهی شد اما در نهایت سنجابی ۲۵ فروردین ۱۳۵۸ بدون مشورت با اعضای جبهه ملی و پذیرش وساطت دیگران از مسئولیت خود استعفا داد. مهندس بازگان پس از مشورت با اعضای شورای انقلاب پیشنهاد پذیرش وزارت امور خارجه را با ابراهیم یزدی مطرح کرد و در نهایت پنجم اردیبهشت حکم وزارت او صادر شد.

تنها پس از پنج روز نخستین فرمان امام خمینی خطاب به وزارت امور خارجه صادر شد. امام خمینی در این فرمان نوشته بود: «جناب آقای دکتر ابراهیم یزدی، وزیر امور خارجه، با در نظر گرفتن پیمان خاتنه مصر و اسرائیل و اطاعت بی‌چون و چرای دولت مصر از آمریکا و صهیونیسم، دولت موقت جمهوری اسلامی ایران قطع روابط دیپلماتیک خود را با دولت مصر [اعلام] بنماید. امام خمینی در این فرمان تنها به پیمان کمپ دویید اشاره کرده اما قاعده‌تأیید دادن شاه توسط مصر نیز یکی از عوامل صدور این فرمان بود. پیمان کمپ دویید ۲۶ شهریور ۱۳۵۷ به وسیله انورسادات، رئیس‌جمهور مصر و مناحیم بگین، نخست‌وزیر وقت اسرائیل و با وساطت جیمی کارتر، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا منعقد شده بود و به چند دهه جنگ و دشمنی میان مصر و اسرائیل پایان داد. این اقدام از سوی اعراب و مسلمانان به‌عنوان خیانت مصر به زمان آزادی فلسطین قلمداد شده و منجر به قطع ارتباط بسیاری از کشورهای عربی با مصر شد. انورسادات نیز ۱۴ مهر ۱۳۶۰ توسط یک افسر ارتش مصر به نام خالد اسلامبولی ترور و کشته شد. خالد اسلامبولی عضو گروه اخوان المسلمین بود.

▼ مخالفت با خریدهای نظامی از آمریکا

یکی از چالش‌برانگیزترین اقدامات ابراهیم یزدی در دوران وزارتت مخالفت با خریدهای نظامی شاه از آمریکا بود که با گذشت یک سال در شهریور ۱۳۵۹ و آغاز جنگ تحمیلی همگان به اهمیت آن تجهیزات نظامی پی بردند. ایران طی دوران جنگ هشت‌ساله با تکیه بر همین تجهیزات نظامی توانست در مقابل عراق مقاومت کند. پیش و پس از انقلاب خریدهای نظامی شاه از آمریکا یکی از محورهای مخالفت با

کارنامه دیپلماتیک ابراهیم یزدی از قطع رابطه با مصر تا تسخیر سفارت آمریکا

وزیر روزهای طوفانی

داود دشتبانی

خبرنگار گروه دیپلماسی

هر چند ابراهیم یزدی نخستین وزیر امور خارجه پس از انقلاب اسلامی نبود و دو ماه پس از پیروزی انقلاب به این سمت منصوب شد اما توانست با اثرگذاری بر این دستگاه در تاریخ دیپلماسی جمهوری اسلامی ماندگار شود؛ این اثر تاکنون نیز پابرجاست چرا که او علاوه بر پایه‌گذاری سیاست خارجی جمهوری اسلامی بر پایه دفاع از فلسطین و نفی رابطه با آمریکا، حتی با افزودن افرادی به وزارت خارجه تاکنون اثرگذار بوده است. کمال خرازی کسی که ابراهیم یزدی او را با خود به وزارت خارجه آورد و به معاونت سیاسی گماشت اکنون نیز با ریاست بر شورای راهبردی روابط خارجی بالاترین منصب سیاست خارجی جمهوری اسلامی را بر خوردار است. ابراهیم یزدی و صادق قطب‌زاده را حتی پیش از وقوع انقلاب اسلامی نیز می‌توان وزیران امور خارجه این انقلاب دانست؛ کسانی که از بیشترین روابط خارجی بر خوردار بودند و برای موفقیت تلاش‌های مخالفین شاه از آمریکا و اروپا تا عراق و سوریه در رفت و آمد بودند و با حکومت‌ها و جنبش‌های مختلف جهان در ارتباط بودند اما پس از پیروزی به سرعت از قطار انقلاب پیاده شدند.

ابراهیم یزدی از دوران دانشجویی در دانشگاه تهران به هواداری از نهضت ملی شدن صنعت نفت به جبهه ملی پیوست و زمانی که برای ادامه تحصیل با همسر و فرزندانش در آمریکا به سر می‌برد

با تأسیس نهضت آزادی به عضویت آن درآمد و همراه با مصطفی چمران، علی شریعتی و صادق قطب‌زاده، شاخه خارج از کشور این حزب را راه‌اندازی کرد و خود به ریاستش برگزیده شد. از دهه چهل با امام خمینی که سرشناس‌ترین روحانی مخالف رژیم شاه بود در عراق ارتباط گرفت و رابط او با انجمن‌های اسلامی دانشجویان در اروپا و آمریکا بود و حتی اجازه شرعی دریافت و جوهات نیز از طرف امام خمینی داشت. رفت‌وآمدهای یزدی به عراق تا آخرین لحظه حضور امام خمینی در عراق ادامه داشت و در سرنوشته‌سازترین آنها زمانی که امام خمینی برای آخرین بار نجف را ترک می‌کرد به او پیوست و زمانی که کویت اجازه ورود به امام خمینی نداد، پیشنهاد سفر به پاریس را مطرح کرد. سفر به فرانسه این مزیت را داشت که ایرانیان نیازی به دریافت روادید نداشتند و پس از حضور امام خمینی در فرانسه نیز دولت این کشور نمی‌توانست اقدام به اخراج وی کند. ابراهیم یزدی در این سفر به یکی از نزدیک‌ترین مشاوران و همچنین رابط و مترجم مصاحبه‌های امام خمینی با رسانه‌های خارجی بدل شد و حتی در گفت‌وگو با نماینده اعزامی دولت آمریکا نیز این ابراهیم یزدی بود که نقش مترجم را ایفا کرد و در کنار امام خمینی حضور داشت. یزدی یکی از مسافران پرور انقلاب بود و همراه امام از فرانسه به تهران آمد و به عضویت شورای انقلاب درآمد. با تشکیل دولت موقت، ابراهیم یزدی به‌عنوان معاون نخست‌وزیر در امور انقلاب مشغول به کار شد.

▼ سفر یاسر عرفات به ایران

تنها شش روز پس از پیروزی انقلاب اسلامی نخستین مهمان خارجی انقلاب با ابتکار و دعوت ابراهیم یزدی وارد ایران شد. یاسر